Nro 38.

KURYER LITEWSKI

Za Naywyższym Dozwoleniem

IMPERATORA JMCI CAŁEY ROSSYI.

w WILNIE V. S. 10. MAJA 1802. ROKU W SOBOTĘ

z Petersburga V. S. 29. Kwietnia.

Roczensalmskiego regimentu garnizonowego Połkownik Frołow naznaczony kommendantem batalionu garnizonowego w Mohilewie, Swity Monarszey Major Friderici 1. umieszcza się w Sumskim półku huzarów. Półku leibkirassyerów J. I. Mci Podpółkownikowi Bremzen oświadczono Naywyższe ukontentowanie za prędkie i porządne przyprowadzenie 300. ludzi wybranych z Kijowskiego garnizonu. Służący w banku wspomagaiącym dla Szlachty Kassyer Xiąże Dołhoruki na własną prośbę uwalnia się od służby z rangą Konsyliarza Kolleskiego. Generał Audytor Xiąże Sałagow zaszczycony orderem S. Anny 1. klassy.

z Wiednia 8. Maja.

D. 1. Arcy Xiąże Józef Palatinus przybył do Presburga, witany od Stanów Węgierskiego Królestwa na Seym blisko następuiący zgromadzonych. Dnia poprzedzaiącego wkroczył do tegoż miasta regiment kirassyerów Xiążęcia Sasko Cieszyńskiego Alberta; Szef Generał Lieutenant Meerfeld, kommendant Generał Major Kollonitz prezentowali cały korpus Xiążęciu. — W Belgradzie Jańczarowie czynią wielkie przygotowania do obrony, głosząc że 50. tysiącom Sułtańskiego żołnierza dać odpor potrafią; podobno ufaią posiłkom spodziewanym od Baszów zbuntowanych. — Z Constantinopola wyiechał Lord Elgin do wyspy Chio dla poratowania słabego zdrowia. Posłem do RPtey Francuzkiey niedawno wyznaczony dla podpisania traktatu, Galeb Effendi, podróż przedsięwziął do Paryża; dwór jego składa się z 40. osob. W Egipcie między armią W. Wezyra i Beiami Mammeluków nieprzyiacielskie kroki zostały rozpoczęte. — Wyszedł u nas edykt Cesarski względem opłaty długów skarbowych. Licząc od r. terazn: każe Monarcha płacić regularnie procent umówiony, przydaiąc nadto półroczny z lat dawnieyszych zaległy. Kapitały zaczną się wypłacać od 1800. przez lat 20. równemi częściami; nie tylko rozumieć się to ma o wierzycielach kraiowych, ale też zagranicznych, mianowicie Niderlandzkich i Mediolańskich.

z Londynu 27. Kwietnia.

Dzieło pokoiu dopełnione; ratyfikacye, Hiszpańska i Batawska przysłane; zgromadziła się rada, gdzie Król Jmć podpisał proklamacyą do narodu; w którey się zawiera tak ważna wiadomość. Nastąpią wkrótce festyny, illuminacye po całym kraiu. Słychać że woienny Minister u Francuzów Berthier u nas posłować będzie; Otto wybiera się do Ameryki, Lord Whitworth do Paryża, zkąd Jackson powrócił; o traktacie handlowym głuche milczenie; dawnieyszych w Amiens nie wspomniano; za co na Ministrów powstać gotuie się Oppozycya. Lord S. Helens ukończywszy w Petersburgu z Szwedami rzecz o neutralność północną 2. Kwietnia, tu jest spodziewany. — Z Jamaiki jest doniesienie, że armia Francuzka w S. Domingo po wielu bitwach zaciętych nie liczy nad 12. tyś. żołnierza, któremu zbywa na żywności. Toussaint poddać się ofiarował, jeśliby dano jemu wielkorządy prowincyi południowych, nie przyiął warunku Generał Leclerc. Z Hawany spodziewany od Hiszpanów posiłek nie przybył. — Pod Beachy zatonął niedawno Angielski okręt powracaiący z Smirny; miał oprócz towarów, 80. t. FS. gotowizny. — W Plymouth 10. tyś. maytków rozpuszczono; Admiralicya rozrządzenie wydała, które okręta woienne podczas pokoiu w służbie zostać maią. — Sławny w rozruchach domowych Irlandczyk Reger O Connor, z długiey niewoli na wolność jest wypuszczony. — Z wyspy Trinitada w r. p. wyprowadzono 69. tyś. 552. centnarów cukru, 447. beczek rumu; million 300. tyś. funt. bawełny.

Generał i Poseł Francuzki Lannes stanąwszy pod Lisboną, oświadczył, że do miasta nie wnidzie, póki na żołdzie Angielskim emigranci nosić będą kokardę białą; Poseł nasz Frere zdiąć wszystkim zalecił. — Ostatnie rapporta z Indyi wschodniey donoszą, że dwóch Naczelników Polygars rząd Angielski schwytanych w boiu, śmiercią ukarał, familie z kraiu wywołano. — Przywrócony pokóy daie do serca wstęp ludzkości i miłosierdziu. Officyer Francuzki Dubuc z Isle de France przed końcem woyny przesyłał na Duńskim okręcie dla ubogiey żony i familii 24. tyś. liwr: schwytany statek przez Kapitana Angielskiego Clarke; summa, jako własność nieprzyiacielska, na zdobycz poszła. Stanął w Amiens traktat. Clarke odbiera wiadomość pewną, że familia Dubuc zostaie w ubóstwie; zwoływa maytków swoich, rzecz przekłada, i prosi, ażeby zezwolili na oddanie 24. tyś. liwr. właścicielce, którey małżonek z Angielskiemi jeńcami obchodził się zawsze ludzko; pozwalaią wszyscy chętnie; Clarke pieniądze odsyła do Paryża z listem w naygrzecznieyszych wyrazach. — Pisma nasze, które podczas woyny Konsula Buonaparte porównywały z Cezarem i Cromwellem, dziś innego są zdania. Sam jeden, według nich, przybywszy do Freius z Egiptu, bez woyska i pieniędzy, przyszedł do naywyższego stopnia; rozum, zasługi, talenta, opinia narodu wyniosły tego człowieka. Na woynach równie jak w administracyi wielki, dokazał wszystkiego, powtarzaiąc często Francuzom: *bądźcie iednomyślni, będziecie zwycięzcy.* Szukał pokoiu i szczęścia dla Oyczyzny, nie w zniszczeniu słabszych sąsiadów, ale w ich zachowaniu i pomyślności. Naostatek dokazał rzeczy nad inne trudnieyszey, przywrócił religią i prawo, tam gdzie panował niedawno nie rząd, ateizm, gillotyna.

Od granic Włoskich 24. Kwietnia.

Prałat Marozzo wyznaczony Nuncyuszem do kraiów Niemieckich nad Renem, wkrótce ztąd wyieżdża; nie wiadomo gdzie mieszkać będzie; poprzednicy jego mieszkali w Colonii. — W Rzymie i całém Państwie Kościelnym zaciągaią żołnierzy na załogę do Ankony, zkąd Francuzkie woysko ma ustępować. — Król Etrusków nowym edyktem pozwolił swoiemu poddaństwu w duchowney potrzebie udawać się do Oyca S; zakonnicy podlegać powinni swoim Ge-

nerałom i S. Stolicy; dobra Duchowne nie mogą bydź alienowane, władza Biskupów po Dyecezyach nie zna wyższey mocy nad sobą; pasterskie ich listy nie podpadaią żadney cenzurze; mocni są przyimować duchownych cudzoziemców; bez ich pozwolenia żadne księgi, w jakieykolwiek materyi nie będą drukowane, ani wprowadzane do kraiu; mogą do stanu duchownego przyimować każdego według zdania, dawać dyspensy małżeńskie, sądzić sprawy bez odezwy do trybunałów, utrzymywać karność. Klasztory i pobożne fundusze im podlegaią w rzeczach duchownych; w doczesnych zakonnicy nic nie uczynią bez wiedzy i pozwolenia. — RPta Włoska woysko swoie ma pomnożyć 12. tysiącami; gwardya rządowa będzie liczna; zamek Mediolański naprawić kazano, ażeby w nim się mieściło 7 tyś. ludzi. Twierdze Peschiera, Rocca d' Anfo iuż opatrywać zaczęto; Mantuę i Pizzighettone rozszerzać. — Rząd wyspy Corfou teraz przez Anglików odmieniony, za pozwoleniem dzisieyszego Senatu wysłał 6. Deputowanych do różnych dworów, skarżąc się na odmiany; w Corfou zostawuią drugich 6. kollegów, którzy z nieprzytomnemi korrespondować powinni.

Do Turinu przybyli Kommissarze Francuzcy, którym zlecił pierwszy Konsul postawić rogatki graniczne w Piemoncie, dziś 27 Dywizyi militarney; ostatnie będą w Dora Baltea. Między administracyą poczt Francuzkich i Włoskich stanęła umowa, przez Wice Prezydenta Melzi potwierdzona, z którey oba narody korzyść odniosą. Prefekt Departamentu Eridan odwiedzaiąc więzienia w Moncalieri; 1500. liwrów darował więźniom. — Generał en chef kommenderuiący woyskiem Austryackiém we Włoszech, Graf Bellegarde znayduie się teraz w Wenecyi; liczba żołnierzy znacznie zmnieyszona, regimenta niektóre odeszły do Niemiec; magazyny dawniey założone w Prowincyach Weneckich przedano.

z Stockholmu 16. Kwietnia.

Gdy umowa względem zbroyney neutralności Mocarstw północnych, r. 1800. zawarta, w r. nast. upadła; Król Jmć Szwedzki sprzeciwiał się ieszcze pretensyom Angielskim, które handlowi poddanych iego szkodliwe były. Przekonany o sprawiedliwości, którey dwór Londyński zaprzeczyć nie mógł, należney poddanym swoim nadgrody za okręta zabrane, chcąc utrzymać honor flagi Szwedzkiey, Monarcha ociągał się przystąpić do ugody zawartey d. 17. Czerwca r. p. maiąc nadzieię, że w zmianie okoliczności otrzyma warunki pomyślnieysze. Tego spodziewać się kazały negocyacye w Amiens rozpoczęte, gdzie podano propozycyą, ażeby prawa służące Mocarstwom obojętnym podczas woyny wyraźnie były określone. Ale to mogło spóźnić pokóy. Z drugiey strony Anglia, po przystąpieniu Szwedów do wiadomey umowy 17. Czerwca, przyrzekła nadgrodzić wszystkie szkody przeszłe, na przyszłość pewne podać warunki. Zatém Gustaw Adolf roskazał posłuiącemu w S. Petersburgu Baronowi Steding podpisać ugodę z Lordem S. Helens; co się stało 30. Marca. Dziś wszystko potwierdził Król Jmć, a fregata Jaramas do Londynu płynie po wzaiemną ratyfikacyą; zkąd udać się ma do wyspy S. Bartłomieia w Indyi zachodniey, i osadę z rąk Angielskich odebrać.

z Berne 25. Kwietnia.

Rada mnieysza dotąd odbierać nie przestaie powinszowania i dzięki narodu Szwaycarskiego za rewolucyą d. 17. uskutecznioną. Cieszy się każdy, że konstytucya, dzieło Redinga, iuż upadła. Wszyscy Prefektowie zaręczaią, że spokoyność w żadnym Cantonie wzruszona nie będzie. Wielu nawet Senatorów oświadczyło się przystąpić do żądanych odmian przez naród cały. Wczora wszyscy razem Officyerowie prezentowali się pierwszemu Landammanowi Ruttiman, i Ministrowi woiennemu Schmid. Generał Thurreau tu bawi: Escher, Hirzel, Wyss, malkontenci do Zurich wyiechali; z Powiatu Valais żaden wezwany nie iest w liczbie 47 prawodawców nowych. Gdy Valais udzielną RPtę składać będzie, równie z Francyą i Szwaycarami zprzymierzoną, droga nowa przez ich kray idąca wszystkim spolną zostanie. Reding przysłany do siebie wyrok, który go ogłasza odpadłym od urzędu Landammana, odesłał radzie mnieyszey oświadczaiąc, iż nie może sam prosić i otrzymać dymissyi, chyba u tych którzy go na ten stopień wynieśli. Rada mnieysza uszy ma zamknięte na oświadczenia iego; Ruttiman obowiązki pełnić zaczął. Necker pisał do rady, że słabość zdrowia nie pozwala iemu do Berne przybywać. Wymawia się ieszcze nieumieiętnością języka Niemieckiego; dziękuie na koniec za dobre mniemanie i ufność w nim położoną, którey odpowiedzieć nie może. Nie sam ieden tak uczynił Necker; 5. innych obywatelów wymówiło się od publiczney posługi; mieysce ich inni zastąpią, których iuż wyznaczono. Reding wkrótce oddala się do małych Cantonów, gdzie ma familią.

z Paryża 30. Kwietnia.

Przed kilko dniami Xiąże d' Orange z Margrabią Lucchesini odwiedzali Francuzkie pritaneum, szkołę gdzie kosztem publicznym edukacyą biorą dzieci Oyców poległych za Oyczyznę. Zadziwił ich porządek upatrzony w tym domu, który po upadku przez rewolucyą wszystkich prawie domów edukacyinych, ieden został nietknięty. Chcąc gościom pokazać uczniów postępek naywyższy dozorca Champagne, kazał z nich iednemu tłumaczyć pieśń Horacyusza *quem virum aut heroa*; wiedzą uczeni, że Margrabia r 1786. po śmierci W. Fryderyka napisał Odę która od tych że słów się poczyna; uczeń przeczytawszy te słów kilka iuż daley nie pilnował Horacyusza, lecz podaną sobie w tey chwili przez dozorcę pieśń Margrabiego. Gdy przyszedł do słów, *propriis heroibus*, co Lucchesini powiedział o Pruskich rycerzach, Champagne przerywaiąc uczniowi czytanie rzekł do Posła: ,, i Francuzi dziś maią młodego Fryderyka. ,, Ukontentowany Margrabia, oświadczył, że sami tylko Francuzi tak delikatnie grzecznemi bydź umieią. ,, Trybunat większością głosów 80. przeciw 9. przyiął proiekt od rządu podany względem edukacyi. — Pierwszy Konsul szpitalom kraiowym przywraca nie tylko dobra ich i fundusze, ale też nazwiska dawnieysze; np. Baujon, Cochin, Necker, etc. przypominaiące imie fundatorów. — Sławny muzyk Paesiello tu przyiechał z Neapolu; przyiął go w domu swoim Ambassador Margrabia de Gallo.

Admirał Villaret przysłał fregatę z S. Domingo, która nic nam nowego nie donosi o stanie wyspy. Pisze Admirał, że Officyer morski Villemandrin od niego wysłany do Jamaiki, grzecznie przez Anglików był przyięty; odwiedzali gościa Officyerowie prawie wszyscy; wchodzącego na ich okręta witali przy odgłosie muzyki; widział portret Konsula pierwszego u niektórych. Lecz Admirał Duckworth na prośbę usilną wodzów naszych, ażeby dostarczył żywności, odpowiedział, że to nie iest w mocy iego, ponieważ sam o nią starać się musi u Amerykanów, maiąc w Jamaice znaczną liczbę żołnierzy morskich i lądowych. — W Guadalupie Mulatrowie i Murzyni uformowali radę tymczasową, prezyduie znaiomy Palage; ten imieniem osady pisał do Konsula oświadczaiąc statecznie przywiązanie dla Francyi; prosi oraz ażeby na wielkorządy zesłał Generała. Rochambeau, Boudet, Paris, albo Prefekta Lescallier. Z drugiey strony Lacrosse wygnany Generał Kapitan, który dotąd mieszka u Anglików w Dominice; donosi że w Guadalupie wszystko się odmienia na dobro; cnotliwi, Oyczyźnie wierni obywatele nabieraią śmiałości; rokoszanie tracą nadzieię, tak iż woysko z Europy spodziewane nie znaydzie trudności w przywróceniu porządku.

Summa 500. millionów liwrów na wydatki r. 10 RPtey przeznaczona, dzieli się iak następ-

buie. Na woysko lądowe 210 millionów; na woysko morskie 105 Na drogi, mosty, kanały, Departament wnętrzny, 30. Procenta od długów narodowych 59. Pensye Departament skarbowy, likwidacya długu Belgickiego, 47; Administracya skarbowa 5 mill 500. tyś. Departament sprawiedliwości 10. Zagraniczne interessa 6. Policya 2. reszta na nieprzewidziane wydatki. — Minister wnętrzny Chaptal zalecił Prefektom Departamentowym, ażeby na d. 1. r. 11. RPtey przysyłali do Paryża probę wszystkich rękodzieł iakie znayduią się u nich, doskonałe, czy początkowe; rząd wszystkie widzieć powinien, zachęcić, i narodowi okazać, iak w r. p. zaczął. W równym u niego szacunku, równie dla handlu pożyteczne fabryki sukna grubego w Lodeve i Gevaudan, iak naypięknieyszego w Sedan i Louviers; naczyń glinianych prostych i tanich, iak naydroższey porcellany; nożów w S. Etienne robionych, które grosz kosztuią, i tych które płaciemy po 25 liwrów; rząd na te powinien wzgląd mieć naywiększy, które pożytek naywiększy przynoszą kraiowi.

Dokończenie mowy K. S. Portalis.

Ztąd w dzisieyszym wieku w ludziach obiembłość ku religii i temu wszystkiemu, co nie ma związku z nauką, umieiętnością kunsztami, przemysłem, handlem, ekonomiką polityczną, na których iedynie budujemy narodów szczęśliwość. Wielbię tegowieczne oświecenie i Filozofią; i rozumiem iednak, że bez moralności nie stoią narody, bez praw i zwierzchników obeyść się niepodobno w kraiu. Jeżeli zaś potrzebna moralność, i religia iey źrzódło potrzebną być musi. Mysl o Bogu naywyższym prawodawcy czyliż stworzeniu rozumnemu nie iest rownie konieczna, iak ludziom idącym za zmysłami przekonanie o Bogu stwórcy, i wszech rzeczy początku? Ateusz który świata stworzenie trafowi przypisał, który wszystko losowi ślepemu chce poddać, czyliż potrafi dzielnie wpaiać obyczayność, gdy osuszył źrzódło moralności wszelkiey?

Na co urzędy w narodach, i prawa, kary i nadgrody? bo ludzie nie zawsze iść zwykli za rozumem, skłonni z przyrodzenia do nadziei i boiaźni; ztąd korzystaiąc prawodawcy prostuią kroki nasze do szczęścia i cnoty. A religia tak słodkich obietnic, tak straszliwych pełna pogróżek, czemuż społeczeństwu nie będzie pożyteczna? Nie dosć iest mieć prawa i moralność; prawa zaymuią tylko niektóre czynności ludzkie; relia wszystkie, prawo rękę wstrzymuie winowaycy; myśl i serce religia; prawa kształcą obywatela; człowieka religia. Moralność na cóżby się zdała, gdyby tylko mieściła się w księgach uczonych; gdyby iey religia rozkrzewiać i widzialną czynić nie umiała. Moralność bez przykazań pewnych i nie wzruszonych zostawiłaby rozum ludzki bez żadnego prawidła; moralność bez wiary, sprawiedliwość bez sądów. Mówiąc o dzielności prawa, wiedzmy na czém zawisła. Nie na praw dobroci polega, lecz na ich mocy. O dobroci zawsze bydź może sprzeczka i wątpliwość. Dobre będzie trwalsze i milsze; lecz gdyby nie nazywało się prawem, nie miałoby tey trwałości. Moralność ugruntowana na religii, pełna przykazań wyraźnych, dzielnieysza iest niż moralność filozoficzna, gdzie o wszystkiém wątpić, odmienić, przyiąć lub odrzucić się godzi. Na umysłach ludzkich większe czynic zwykły wrażenie przykazania niż dowody.

Odmienność obrządków nie może przeszkadzać, ażeby naturalna moralność stać się nie mogła powszechną na ziemi. Bo chociaż religie są różne w czci powierzchowney i wyrokach wiary; iednak artykuły głównieysze naturalney moralności są wszystkich zasadą; prawidła i cnoty potrzebne do zachowania porządku towarzyskiego zawsze są oparte na religii i sumnieniu, a przez to większey mocy nabieraią i pewności, iakiey ludzka nauka dać im nie zdoła. W religii moralność iest połączona z obrządkami, ceremoniami, zwyczaiami świętemi; bo ludzi prowadzić nie podobna drogą spekulacyi, zmysłami niedościgłą; moralność nie na spekulacyach zależy, lecz na dobrych sprawach; mniey powinien człowiek poznawać niżeli czynić; cnotliwie czyniąc uczy się cnoty. Mówić nie można, że ceremonie są cnotą, iak sądowe przepisy nie są sprawiedliwością; ale i sprawiedliwość potrzebuie praw pewnych, i cnota obrządków świętych, ażeby nie poszła w niepamięć. Gardzą niemi ludzie pyszni, poważaią Filozofowie prawdziwi. Jest religia naturalna, którą znali mężowie u starożytnych naymędrsi; rozum oświecony, do iey poznania własną siłą wzbić się może. Religia od zmysłów oderwana, cale duchowna, iakim sposobem od narodów będzie przyięta? bez obrządków czyliż nie słabieie? czyliż nie zwróci ludu do bałwochwalstwa? Gdyby nic nie łączyło wyznawców iedney wiary, za lat kilka tyle byłoby religii, ile w społeczności żyiących osób. Nayoświeceńsi nie są aniołami; oświecaiąc drugich, nie odmieniaią w nich ludzkiego przyrodzenia.

Filozofowie zawsze nauczać chcieli co iest dobrego i słusznego; a iednak w tém nie zgadzali się między sobą. Niema iedności u tych nawet, którzy opisuią, co iest religia i iaka religia naturalna Od czasów Cycerona i Platona nic nowego nie wynaleziono w moralności i Metafizyce. Pewność o istności iednego Boga, i przeznaczeniu człowieka u tych znaydziesz, którzy wiarę obiawioną poznali. Interessem więc będzie rządu każdego utrzymywać religią; przez nią sumnienie wpływa do spraw ludzkich; przez nią moralność i prawda wporone są w umysły; przez nią nakoniec ludzka społeczność idzie w opiekę sprawcy natury. Narody brzydzić się powinny fanatyzmem i zabobonnością Widzieć chce cie iakim byłby narod z Ateuszów i Sceptyków złożony? Fanatyzm Muncera dowodzcy Anabaptystów szkodliwszy był ludziom niżeli ateizm Spinozy. Lud fanatyzmem zapalony dozwolił sobie wszystkiego, na co wspominać groza. Lecz tu nie chcemy rozwiązywać pytania: religia, czy ateizm lepszy; fanatyk czy ateusz niebezpiecznieyszy; zatanawiamy się nad tém iedynie: lepiey nie mieć religii, albo iey na złe używać? Ateizm prowadzi do niepodległości i buntu, rozróżnia ludzi, nie zna toleracyi, wszystko depce, tłumi przyrodzone uczucia, rodzi miłość własną, uzbraia namiętności, od złych opinii do gorszych prowadzi uczynków, na mieyscu prawdy stawia powątpiwanie, rozwiązuie społeczność.

Zabobonność skutkiem iest nieoświecenia i przesądu; slepo wierzy, błądzi bez miary, cechą iest słabych umysłow; można razem bydź zabobonnym i niezbożnym; tak bywało za naszych naddziadów, takiemi dziś są niektórzy. Fanatycy tworzą opinie w religii, polityce, filozofii; o słowo, trudność gramatyczną gotowi toczyć domową woynę. Ta którąśmy niedawno przeciw uzbroioney Europie zakończyli zwycięztwem, cóż była innego, ieśli nie woyną zbroynych opinii; któraż o religią więcey krwi kosztowała? Nie trzeba więc samey religii przypisywać klęsk ludzkich, które z innych przyczyn byłyby na świecie. Zabobonność nie iest dziełem religii obiawioney; owszem bez niey granic nie miałaby łatwowierność, zabobonność oszukanie. A iako potrzebna iest praw księga na sprawy doczesne, tak potrzeba wiary, ażeby nie szerzyły się fałszywe opinie; inaczey, powiedział Montesquieu, sama tylko niepewność pewnością zostaie. Religia tamą iest przewiw opiniom, które buiaiący rozum codzień nowe wymyślić może. Lecz powiecie, że nie zabieży się ziemu, stawiaiąc fałszywe systema religii na mieyscu fałszywey filozofii! Teologiczne iest pytanie o prawdzie lub fałszu religii; do nas nie należy. Ale religia nawet fałszywa, nie pozwala tworzyć samowolnie opinii i nauki; ludzie przynaymniey wiedzą co wierzyć powinni; rządowi to nie iest tayno, więc iest bespiecznym; zabobonność nawet zawarta iest w pewnym okresie którego przestąpić nie śmie.

Niema żadney trudności w wyborze iednego ze dwó h Systematów nawet falszywych; filozofia fałszywa czyni nas kłótliwemi, dla bliżni h oziembłemi; religia nawet fałszywa nas iednoczy, do cnot prowadzi. Jeżeli religia sposobi do łatwowierności, filozofia do sceptycyzmu. Nie lękaycie się ażeby fanatyzm do nas powrócił. Jnne iuż obyczaie w ększe światło. Poważaymy naukę, doskonalmy się w umiętności; poważaiąc religią będziemy filozofami bez niezbożności, pełnemi re igii bez fanatyzmu. Przecza sobie sami, którzy za powrótem religii przepowiedaiąc do zabonności i fanatyzmu powrót powrót nieuchronny, z drugiey strony mówią że dziś religia u ludzi iest wzgardzoną. Porozumieć się trzeba. Jeżeli religia umyslem i sercem ludzkiem samowładnie kieruiąc, może odrodzić fanatyzm; więc nie przystoi rządzącemu z rąk puszczać sprężynę tak dzielną.

Reszta później.

JP. Profesor P.cci z Mediolanu ma honor donieść Prześw: Publiczności, że gabinet iego statui woskowy h 80. zawieraiący, w domu JP. Mullerowey na Ulicy Niemieckiey, za dni kilka będzie iuż zamknięty; dla wygody każdego z ciekawych go widzieć, płaci się od osoby złotych 2, od dzieci i służących złoty 1.

Człowiek Włoch rodowity, lat maiący 30, który fryzuie i goli, mówi po Francuzku i Niemiecku, bywały w różnych podróżach, chce bydź umieszczonym za Kamerdynera, albo jechać z Państwem za granicę; ma świadectwa od tych którym dotąd sługiwał. Jesliby kto potrzebomał takiego sługi, raczy zgłosic się dla lepszey informacyi do sklepu Józ fa Scavezzani Włocha przedaiącego perfumy pod Nm. 107.

W Drukarni X.X. Piarow Wileńskich wyszedł z Drukn *Wiersz o Osobności, Gresseta Poety z Francuzkiego przestosowany przez X. Józefa Konstantyna Bogusławskiego, na Fundusz Ubogich.* Cena na papierze Ordynarnym Złoty 1. Groszy 15 na Papierze Podsztowym Złotych 2.

Dzieło pod tytułem Teatr Dziecinny, służące do uformowania serca młodzi, iuż iest pod prasą; wyidzie pierwszy tom pod koniec Maia, Treść tego dzieła iuż była publikowana. Ktoby życzył prenumerować, zechce się udać do Drukarni S. Jana.

W Drukarni Akademickiey wyszła z druku *Logika, czyli zasady pierwsze zasady sztuki myślenia*, dzieło Elementarne niegdys *p Stefana Bonnot de Condillac*, wielu Akademii członka na żądanie bywszey Komissyi Edukacyiney Narodowey, dla Szkół publicznych napisane, i od niey approbowane; a teraz z przydatkiem niektórych obiasnień i przypisów przez *Jana Znośkę* NN. WW. i Filoz: Doktora Prawa i Historyi w Szkołach Akad: Wileń: Profes: z Francuzkiego na Polski ięzyk przełożone. Cena tego dzieła na papierze kleiowym złch 4. i gr: 15 na wodnym złł: 3. gr: 15. Prenumeratorowie od tych samych osob, na których ręce prenumerowali, exemplarze swoie odbiorą.

Za pozwoleniem Cenzury Wileń: wyszło z Druku opisanie dokładne Machiny świat prawie zadziwiaiącey, którą narod Francuzki zabieraiąc się do woyny przemyślił, i uskutecznił. przez nią z nayodlegleyszych mieysc, w nayprędszym czasie odbierał Paryż, Raporta woyskowe, i odpowiadał na nie; — Gazety często ią wspominały pod imieniem *Telegrafa*, teraz w tem opisaniu z figurami na trzech tablicach wycinanemi, ma imie *Powietrzopisu*. Nie tylko Machinę, iey układ, ale też i Cyfry za pomocą tych tablic pozna Czytelnik. — Dostaie się w Drukarniach Akademickiey, i JJXX. Piiarow za małą cenę, to iest groszy 40.

Opisanie byłych rzeczy w zgubionym Kałamarzyku dnia 24. Apryla 1802. Ru między Solecznikami a Woronowem Stacyami Pocztowemi na trakcie z Wilna do Lidy.

w Worku białym płócienym Czerwonych Złotych 750. — w Worku szarym grubym płócienym Rubli 18. — w Worku starym iedwabnym Szafirowym Czerwonych Złotych podwoynych Węgierskich Kremnickie zwanych 11.

Czerwony Złoty Leopolda Cesarza Kremnicki nowy 1. — Dwodziestowek nowych 4.

Pierścien Bryiantowy duży z Bifrą brylantową Nieboszczyka Króla na Szkle Szafirowym na spodzie na oprawie Liczba wyrysowana 26. 1.

Pieścien Złoty z Syloetką Damską za Szkłem 1. — Pierścień Złoty z Cifrą wiązaną na obydwie strony; M: Z, na Krwawniku 1.

Szpinka Brylantowa z dziewięciu brylantow dużych przednich złożona na Szarnierze do odszrubowania 1. — Szpinka w złoto opraoprawną prostey roboty z paciorkami emaliowemi zielonego i niebieskiego koloru, a porrzodkn ieden dyksztein czyli szkło 1. — N. B Szpinka i Pierścien brylantowe w futeralikach skurzanych czerwonych. Pulares Angielski w skurcze czerwoney, w którym rożne notacye Domowe, oraz Plenipotencye ś p. Oginskiego W. Zyłłokowi służąca, także dwa Piankiety na papierze Pocztowym przez ś. p. Oginskiego Hetmana podpisane, z adnotacyą na drugiey stronie na przeciw podpisu na 2,000 Czer. Złł: na każdym: Tegoż Blankiet z podpisem tylko na arkuszu małego papieru Hollenderskiego Oblig s. p Michała Oranowskiego służący z odpisaniem na drugiey stronie zapłaty tey summy przez JW Pocieia Obożnego W. X. Litt: i Plenipotencya W. Godebskiego służąca W. Zyłłokowi Fascikuł Papierów do interessu z Kassą Cesarską Krakowską, gdzie Dokument JP. Kuszla Kassiera na summę Złł: Poll. 3, 500. i kilka innych Pism po Niemiecku i Popolsku — Kwit Piatona Sokołoff z odebranych i pieniędzy z Klucza Kijowieckiego, oraz Kopia podawaney Prożby niedawno do JW. Generała Gubernatora Litt: wyrazaiącey pretensyą do Kassy Cesarskiey Fascikuł Papierow, zapisany różne Dokumenta pieniąźne, o tych własciciel zupełniepamięta iakie były, prócz tylko, że był między niemi Kontrakt Arędowny na Klucz Rzeczycki przez W. Jozefa Szwykowskiego podpisany. Kopia Kontraktu Arędownego na Folwark Stawki w Kluczu Włodawskim leżący, i Inwentarz z podpisem w Kopii Michał Zyłłok. Księga przychodu i rozchodu pieniędzy od 24. Junii 1800. Roku Księgą rachunkowa expedycyi Kontraktow Bzeskich, obydwie oprawne w papier kolorowy malowany w paseczki, papier w Książkach gruby Cesarskiey fabryki 2. Kalendarze, ieden 1801. Ru, w papier granatowy, 2gi 1802. Ru w papier niebieskawy oprawne. 3. Testimonia Andrzeia Pucnalskiego Kilka Listow do W. Zyłłoka, i inne różne notacye Ekonomiczne. — Tabakiera Szylkretowa z portrecikiem w Miniaturze malowanym ze szkłem: Matka karmiąca Dziecie, koło szkła obwódka złota.

Reszte w następuiącey Gazecie.